

LA ANIVERSAREA LUI VICTOR EFTIMIU

A curs de atunci ceva apă, pe Dimbovița!

Intr-o zi de vară străbăteam, cu maestrul Victor Eftimiu, Cișmigiu. Cu intenție, am făcut un ocol pentru a pătrunde în rotonda care adăpostește busturile — nu toate reușite — ale unora dintre scriitorii noștri clasici. Am făcut și cu acest prilej o constatare, pe care istoria literară o consemnase de altfel, fără însă s-o comenteze în lumina dezvoltării societății românești, a condițiilor de viață și de muncă hărăzite scriitorului în cuprinsul acestei societăți. Constatarea noastră era aceea că, cu rare excepții, scriitorii români nu s-au bucurat de o viață lungă și chiar dacă unii dintre ei, ca de pildă Grigore Alexandrescu sau Dimitrie Bolintineanu, au apucat anii bătrâneții, ei s-au firit în acești ani cu mintea întunecată, ca și morții, uitați de contemporani, revenind în „actualitate” — și încă nu întotdeauna! — cu prilejul decesului, când mulți se mirau: „uite dom'le că mai trăia!”

Ei bine, anii de pe soclurile busturilor, cu diferențe atit de mici, au pus pe gânduri pe maestrul Eftimiu: „Ține seama că ăștia n-au trăit nici măcar șazeci de ani!”. Au urmat inevitabilele considerente, în legătură cu faptul de necontestat, că cei mai mulți și cei mai de seamă dintre literații români n-au avut parte de longevitate. Viața aspră pe care au trăit-o, umilințele la care au fost supuși, urmări ale faptului că cei mai mulți au avut o origine socială modestă, lipsa unui echilibru sufletesc, pe care nu ți-l poate da decât o siguranță, cît de cît, a „zilei de mîine”, — iată atîtea și atîtea pricini.

Așadar, pe Victor Eftimiu îl melancolizase perspectiva vîrstei de șazeci de ani.

Credem că astăzi, cînd academicianul Victor Eftimiu a împlinit șaptezeci de ani — și aniversarea aceasta trebuie înțeleasă nu ca un sfîrșit de carieră sau ca o retragere, prilej de dormitare pe laurii oîștigați — maestrului, în plină vigoare fizică și intelectuală, trebuie să i se pară foarte tînără, vîrsta așa-zisă a patriarhilor.

În speță, zicala, atit de banală, că nu numărul anilor contează, ci felul în care îi porți, își găsește confirmarea.

Aniversarea aceasta, a unuia dintre cei mai populari și mai iubiți scriitori ai noștri — un simplu popas într-o carieră rodnică — poate prilejui celui care consemnează evenimentul teatral românesc, cîteva constatări, pe care nu le pot nega, nu numai mulțimea admiratorilor, dar și mult mai puțin numeroșii detractori (și cine oare a putut scăpa de aceștia din urmă?).

Victor Eftimiu constituie un capitol — și nu puțin însemnat — din istoria teatrului nostru. N-a rămas nici un sector al vieții teatrului în care să nu se fi manifestat, cu o pasiune și cu o stăruință demne de admirat, acest om de teatru, în adevărata accepțiune a cuvîntului: autor dramatic, actor, regizor, critic dramatic, memorialist în legătură cu activitatea sa în domeniul teatrului, director de teatru, în mai multe rînduri.

Dar, mai presus de toate, Victor Eftimiu este dramaturgul, autor al unui impresionant număr de piese, poate cel mai fecund dintre scriitorii noștri de teatru. Cum este firesc, o operă atit de vastă nu poate fi decit inegală. Ea e însă străbătută, de la un capăt la altul, de ideea generoasă a izbînzii bînelui în luptă cu răul. Umanismul teatrului lui Victor Eftimiu contrasta violent cu lipsa de idei, cu cenușul, am spune cu infantilismul celor mai multe piese jucate în perioada dintre cele două războaie mondiale, cînd dramaturgia lui Victor Eftimiu, în ciuda limitei orizontului ei social și politic, constituia o adevărată oază răcoritoare, într-un pustiu sufocant. Din această pricină, Victor Eftimiu este unul dintre cei mai populari dramaturgi ai noștri, unele din ducărțile sale: *Inșir-te mîrgărite, Cocoșul negru, Prometeu, Thebaida*, realizînd un număr impresionant de spectacole, într-o vreme cînd succesul unei opere originale însemna depășirea cu cîteva reprezentații a celor opt spectacole „legale”. Fragmente întregi din opera lui Victor Eftimiu erau știute pe dinafară, ele erau recitate la festivalurile școlare, constituînd „piatra de încercare” pentru atîția tineri care se prezentau la examenele Conserva-

torului, rivnind la gloria rampei — după cum, vasta operă dramatică a lui Victor Eftimiu a prilejuit numeroase creații unora dintre marii noștri actori.

Ca director de teatru, Victor Eftimiu a fost un adevărat animator. A introdus în repertoriul Teatrului Național din București, capodopere ale literaturii dramatice universale, a veghiat la îmbunătățirea calității traducerilor și a prilejuit promovarea unor actori tineri și talentați. De asemenea, Victor Eftimiu a îmbogățit zestrea teatrului, cu lucrări dintre cele mai valoroase ale pictorilor și sculptorilor noștri, dintre care unele au supraviețuit dezastrului național care a fost incendierea de către hitleriști a clădirii teatrului, inaugurat acum o sută șapte ani, prin osirdia unor iubitori ai scenei și a unor cărturari și actori patrioți.

Cum spuneam, aniversarea împlinirii vârstei de șaptezeci de ani a maestrului Victor Eftimiu nu poate constitui un prilej de întocmire a unui bilanț al activității celui mai fecund dramaturg al nostru, al animatorului vieții teatrale românești încă din primul deceniu al secolului nostru, când Victor Eftimiu a fost „descoperit”, de acel mare om de teatru, adevărat reformator al teatrului românesc, care a fost profesorul Pompiliu Eliade, încântat după citirea actului întâi al poemului dramatic *Inșir-te mărgărite*, intrat definitiv în fondul dramaturgiei noastre clasice.

Nici rindurile acestea, înșirate de cineva care a urmărit pasionat strădania, oțteodată cu aspect de eroism, a unuia dintre făuritorii istoriei moderne a teatrului nostru, nu vor să însemne un simplu omagiu pentru un luptător istovit care și-a depus armele. Dimpotrivă. Aniversarea maestrului Victor Eftimiu trebuie să însemne un scurt popas într-o viață de muncă ce se cere trăită mai departe, cu un elan neistovit.

Teatrul românesc de astăzi, departe de a conferi septuagenarului Victor Eftimiu doar titlul de ilustru premergător, așteaptă de la dramaturg noi opere menite să fie prezentate unui public care vine la teatru pentru a-și îmbogăți orizontul de viață. Acest public așteaptă de la academicianul Victor Eftimiu opere inspirate de actualitate, cu eroi făuritori ai unei vieți noi, și se bucură, aflând din propriile mărturisiri ale dramaturgului că pregătește, în cinstea zilei de 23 August, o asemenea operă.

Neobosit cercetător și atent observator al noilor realități contemporane, este neîndoios că noua lucrare pe care o promite se va adăuga acelor piese scrise de dînsul și care s-au arătat a fi străbătute de noul uma-

nism socialist de care-l știm atașat și în care se integrează, la loc de cinste, o bună parte din opera atât de cuprinzătoare a lui Victor Eftimiu.

Ioan Massoff

ACTOR, NU IMITATOR

Imitația cere fantezie, receptivitate, am spune chiar... artă. Și pentru actorul comic, dar mai ales pentru cel de estradă, „imitația” este indispensabilă registrului său expresiv (de altfel, de-a lungul istoriei teatrului, comedia a exploatat cu perseverență această inepuizabilă sursă a comicului). Intotdeauna însă, între imitator — fie el perfect — și actor au existat deosebiri calitative nete. Pentru imitator, reproducerea — imitația — este mijlocul și, în același timp, scopul profesiei sale. Pentru actor, a imita oamenii și cusururile lor, a imita natura în manifestările ei, nu înseamnă a comite simple acte mecanice, ci a recrea stilizat, cu spirit și pondere, realitățile observate. Pentru actor, imitația rămîne unul dintre mijloacele artei sale. Imitatorul poate uimi publicul prin dexteritatea sa. Actorul-artist emoționează, convinge...

Criticile ce i-au fost de nenumărate ori aduse actorului Mircea Crișan, vizau întotdeauna slaba calitate a textelor folosite, texte ce îndreptau interpretarea spre supralicitarea imitației „pure”, lipsite de conținut emoțional și de idei. Textele acestea mențineau actorul exclusiv în domeniul imitației, creînd din mijlocul de expresie un scop străin estradei noastre artistice.

Inseși calitățile artistice ale actorului deveneau pentru unii discutabile în situația în care li se ofereau (pentru a nu știu cita oară) aceleași și aceleași „numere” cu care Mircea Crișan își pigmenta programele.

Momentele comice susținute în spectacolul-concert *Dansul notelor* de către Mircea Crișan marchează un interesant moment în evoluția popularului interpret. Avem, în fine, ocazia să-l cunoaștem pe Mircea Crișan — actorul comic. Manierismele proprii încep să fie alungate; sint aproape definitiv înlăturate șabloanele comice, poanta vulgară sau gratuită.

În fața spectatorului apare un actor stăpîn pe mijloacele artei sale, un actor cu numeroase și variate posibilități interpretative.

Explicația acestei radicale și îmbucurătoare schimbări calitative credem că poate fi aflată în primul rînd în sporita exi-